

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
prezentate la 8 iulie 2021¹

Cauza C-337/20

**DM,
LR**

împotriva

Caisse régionale de Crédit agricole mutuel (CRCAM) Alpes-Provence

[cerere de decizie preliminară formulată de Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța)]

„Trimitere preliminară – Apropierea legislațiilor – Directiva 2007/64/CE – Servicii de plată în cadrul pieței interne – Articolele 58-60 – Drepturile și obligațiile utilizatorului serviciilor de plată și ale prestatorului de servicii de plată – Noțiunile de «armonizare completă» și de «armonizare exhaustivă» – Notificare după expirarea termenului a operațiunilor de plată neautorizate – Răspunderea prestatorului de servicii de plată față de utilizatorul serviciilor de plată reglementată exclusiv de Directiva 2007/64/CE – Răspunderea prestatorului de servicii de plată față de un terț, precum un fideiutor – Domeniul de aplicare al Directivei 2007/64/CE – Aplicarea unui regim de răspundere prevăzut de dreptul național”

I. Introducere

1. Prezenta cauză privește interpretarea Directivei 2007/64/CE în materia serviciilor de plată² și în special domeniul său de aplicare.
2. Această directivă reglementează operațiunile de plată dintre un prestator de servicii de plată, precum o instituție bancară, și utilizatorul acestor servicii, care poate fi un particular sau o întreprindere.
3. În cauza principală, prestatorul de servicii de plată este și creditorul utilizatorului, care are, în consecință, calitatea de debitor. Întrebările adresate de Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) urmăresc să se stabilească dacă dispozițiile Directivei 2007/64 sunt pe deplin armonizate, astfel încât statele membre nu dispun de o marjă de manevră în ceea ce privește răspunderea părților la o operațiune de plată și dacă aceste dispoziții afectează relația dintre un fideiutor, care garantează datoria debitorului față de creditor, și acest creditor.

¹ Limba originală: franceza.

² Directiva Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE (JO 2007, L 319, p. 1).

4. Cererea de decizie preliminară a fost formulată în cadrul unui litigiu între DM, administratoarea societății Groupe centrale automobiles SARL (denumită în continuare „societatea GCA”), și LR, fideiusorul acestei societăți, pe de o parte, și o instituție de credit, caisse régionale de Crédit agricole mutuel (CRCAM) Alpes-Provence (denumită în continuare „banca”), pe de altă parte. Recurentele arată că, deși, ținând seama de dispozițiile Directivei 2007/64, o societate în poziție de debitor este decăzută din dreptul de a angaja răspunderea unei instituții de credit care a executat operațiuni de plată pe care această societate nu le autorizase, această directivă nu împiedică fideiusorul să invoce, ca urmare a acelorași fapte, răspunderea acestei instituții, dacă dreptul național permite acest lucru.

5. În urma analizei noastre, vom propune Curții să statueze că Directiva 2007/64 reglementează în totalitate obligațiile contractuale și răspunderea utilizatorului serviciilor de plată și, respectiv, a prestatorului de servicii de plată, însă nu reglementează relațiile dintre fideiusor și acesta din urmă. În special, această directivă nu împiedică fideiusorul să angajeze răspunderea acestui prestator, dacă dreptul național permite acest lucru, în caz de neglijență comisă față de utilizatorul serviciilor de plată prin executarea unei operațiuni neautorizate de acesta, chiar dacă acest utilizator de servicii nu mai poate, ținând seama de directiva menționată, să angajeze el însuși răspunderea prestatorului său.

II. Cadrul juridic

A. Dreptul Uniunii

6. Potrivit considerentelor (4), (31) și (47) ale Directivei 2007/64:

„(4) [...] este esențial să se instituie la nivel comunitar un cadru juridic modern și coerent pentru serviciile de plată, fie că serviciile sunt compatibile sau nu cu sistemul rezultat în urma inițiativei sectorului financiar de creare a unui spațiu unic de plăți în euro care să fie neutru, astfel încât să garanteze condiții concurențiale egale pentru toate sistemele de plăți, pentru a păstra posibilitatea consumatorului de a alege, ceea ce, în comparație cu sistemele naționale actuale, ar trebui să reprezinte un mare pas înainte din punctul de vedere al costurilor consumatorului, al siguranței și al eficienței.

[...]

(31) Pentru a reduce riscurile și consecințele operațiunilor de plată executate în mod neautorizat sau incorect, utilizatorul serviciilor de plată ar trebui să informeze în cel mai scurt timp prestatorul de servicii de plată asupra oricărei contestații cu privire la operațiuni de plată presupuse a fi neautorizate sau a fi fost executate incorect, cu condiția ca prestatorul de servicii de plată să-și fi îndeplinit obligațiile în materie de informare în temeiul prezentei directive. Dacă termenul limită de notificare este respectat de utilizatorul serviciilor de plată, acesta ar trebui să-și poată valorifica drepturile în termenele de prescripție stabilite în temeiul legislației naționale. Prezenta directivă nu ar trebui să afecteze alte litigii dintre utilizatorii și prestatorii serviciilor de plată.

[...]

(47) Prestatorul de servicii de plată al plătitorului ar trebui să-și asume răspunderea pentru executarea corectă a plăților, inclusiv, în special, pentru întreaga sumă a operațiunii de plată și pentru termenul de executare, precum și răspunderea deplină pentru orice erori efectuate de alte părți din lanțul de plată până la contul beneficiarului plății. În virtutea acestei răspunderi, prestatorul de servicii de plată al plătitorului ar trebui, în cazul în care prestatorului de servicii de plată al beneficiarului plății nu i se creditează întreaga sumă, să corecteze operațiunea de plată sau să ramburseze plătitorului, fără întârzieri nejustificate, suma corespunzătoare a operațiunii respective, fără a aduce atingere oricăror alte solicitări ce pot fi formulate în conformitate cu legislația națională. Prezenta directivă ar trebui să privească doar obligațiile și responsabilitățile contractuale dintre utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul său de servicii de plată. [...]"

7. Articolul 4 din această directivă prevede:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[...]

7. prin «plătitor» se înțelege persoana fizică sau juridică care este titularul unui cont de plăți și care autorizează un ordin de plată din acel cont de plăți sau, în cazul în care nu este vorba de un cont de plăți, persoana fizică sau juridică care dă un ordin de plată;

[...]

10. prin «utilizator al serviciilor de plată» se înțelege persoana fizică sau juridică care folosește un serviciu de plată în calitate de plătitor, de beneficiar al plății sau în ambele calități;

[...]"

8. Articolul 51 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„În cazul în care utilizatorul serviciilor de plată nu este un consumator, părțile pot conveni ca articolul 52 alineatul (1), articolul 54 alineatul (3) și articolele 59, 61, 62, 63, 66 și 75 să nu se aplice, integral sau parțial. De asemenea, părțile pot conveni asupra unei alte perioade de timp decât cea stabilită la articolul 58.”

9. Potrivit articolului 58 din aceeași directivă:

„Utilizatorul serviciilor de plată poate obține corectarea unei operațiuni din partea prestatorului de servicii de plată numai dacă semnalează în cel mai scurt timp prestatorului său de servicii de plată și în cel mult treisprezece luni de la data debitării faptul că a constatat o operațiune de plată neautorizată sau executată incorect, care dă naștere unei plângeri, inclusiv în conformitate cu articolul 75, cu excepția situațiilor în care, dacă este cazul, prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de această operațiune de plată, în conformitate cu titlul III.”

10. Articolul 59 alineatul (1) din Directiva 2007/64 are următorul cuprins:

„În cazul în care un utilizator al serviciilor de plată neagă faptul că a autorizat o operațiune de plată executată sau pretinde că operațiunea de plată nu a fost corect executată, statele membre impun ca

prestatorul de servicii de plată să fie cel care trebuie să demonstreze că operațiunea de plată a fost autenticată, înregistrată corect, introdusă în conturi și nu a fost afectată de nicio defecțiune tehnică sau de alte deficiențe.”

11. Articolul 60 din această directivă prevede:

„(1) Statele membre se asigură că, fără a aduce atingere articolului 58, în cazul unei operațiuni de plată neautorizate, prestatorul de servicii de plată al plătitorului rambursează imediat plătitorului suma aferentă operațiunii de plată neautorizate respective și, dacă este cazul, readuce contul de plăți debitat în situația în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată neautorizată nu s-ar fi efectuat.

(2) O compensație financiară suplimentară se poate stabili în conformitate cu legislația aplicabilă contractului încheiat între plătitor și prestatorul său de servicii de plată.”

12. Articolul 75 alineatul (1) primul și al doilea paragraf din directiva menționată prevede:

„În cazul în care un ordin de plată este inițiat de plătitor, prestatorul său de servicii de plată răspunde, în fața plătitorului, fără a aduce atingere articolului 58, articolului 74 alineatele (2) și (3) și articolului 78, pentru executarea corectă a operațiunii de plată, cu excepția cazului în care poate aduce dovezi plătitorului și, dacă este cazul, prestatorului de servicii de plată al beneficiarului plății, că prestatorul de servicii de plată al beneficiarului plății a primit suma care face obiectul operațiunii de plată în conformitate cu articolul 69 alineatul (1), caz în care prestatorul de servicii de plată al beneficiarului plății răspunde, în fața beneficiarului plății, pentru executarea corectă a operațiunii de plată.

În cazul în care prestatorul de servicii de plată al plătitorului este ținut să răspundă în conformitate cu primul paragraf, acesta rambursează fără întârziere plătitorului suma care face obiectul operațiunii de plată neexecutate sau executate în mod defectuos și, dacă este cazul, restabilește contul de plăți debitat la starea în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată defectuoasă nu ar fi avut loc.”

13. Articolul 86 alineatul (1) din aceeași directivă prevede:

„Fără a aduce atingere articolului 30 alineatul (2), articolului 33, articolului 34 alineatul (2), articolului 45 alineatul (6), articolului 47 alineatul (3), articolului 48 alineatul (3), articolului 51 alineatul (2), articolului 52 alineatul (3), articolului 53 alineatul (2), articolului 61 alineatul (3), articolului 72 și articolului 88, în măsura în care prezenta directivă include dispoziții armonizate, statele membre nu pot să mențină sau să introducă alte dispoziții decât cele stabilite în prezenta directivă.”

14. Directiva 2007/64 a fost înlocuită prin Directiva (UE) 2015/2366 a Parlamentului European și a Consiliului din 25 noiembrie 2015 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 2002/65/CE, 2009/110/CE și 2013/36/UE și a Regulamentului (UE) nr. 1093/2010, și de abrogare a Directivei [2007/64]³.

³ JO 2015, L 337, p. 35.

15. Articolul 71 alineatul (1), articolul 72 alineatul (1) primul paragraf, articolul 73 alineatul (1), articolul 89 alineatul (1) și articolul 107 alineatul (1) din Directiva 2015/2366 corespund în esență articolului 58, articolului 59 alineatul (1), articolului 60, articolului 75 alineatul (1) primul și al doilea paragraf și, respectiv, articolului 86 alineatul (1) din Directiva 2007/64⁴.

B. Dreptul francez

16. Dispozițiile Directivei 2007/64, astfel cum au fost transpuse în dreptul francez, figurează în code monétaire et financier (Codul monetar și financiar), în versiunea rezultată din ordonnance n° 2009-866, du 15 juillet 2009, relative aux conditions régissant la fourniture de services de paiement et portant création des établissements de paiement (Ordonanța nr. 2009-866 din 15 iulie 2009 referitoare la condițiile care reglementează prestarea serviciilor de plată și privind înființarea instituțiilor de plată (JORF din 16 iulie 2009, textul nr. 13) (denumit în continuare „Codul monetar și financiar”).

17. Articolul L. 133-18 din Codul monetar și financiar, care a transpus articolul 60 din Directiva 2007/64, prevede:

„În cazul unei operațiuni de plată neautorizate semnalate de utilizator în condițiile prevăzute la articolul L. 133-24, prestatorul de servicii de plată al plătitorului rambursează imediat plătitorului suma care face obiectul operațiunii neautorizate și, dacă este cazul, restabilește contul debitat în starea în care s-ar fi aflat dacă operațiunea de plată neautorizată nu ar fi avut loc.

Plătitorul și prestatorul său de servicii de plată pot decide prin contract cu privire la o compensație suplimentară.”

18. Articolul L. 133-23 din Codul monetar și financiar a transpus articolul 59 din Directiva 2007/64.

19. Articolul L. 133-24 din Codul monetar și financiar, care a transpus articolul 58 din Directiva 2007/64, are următorul cuprins:

„Utilizatorul serviciilor de plată semnalează în cel mai scurt timp prestatorului său de servicii de plată și în cel mult treisprezece luni de la data debitării sub sancțiunea decăderii o operațiune de plată neautorizată sau executată incorect, cu excepția situațiilor în care prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de această operațiune de plată în conformitate cu capitolul IV din titlul 1 din cartea III.

Cu excepția cazurilor în care utilizatorul este o persoană fizică ce acționează în scopuri neprofesionale, părțile pot decide să deroge de la dispozițiile prezentului articol.”

20. Potrivit articolului 1147 din code civil (Codul civil):

„Debitorul este obligat, dacă este cazul, la plata de daune interese, fie ca urmare a neexecutării obligației, fie ca urmare a întârzierii executării, de fiecare dată când nu dovedește că neexecutarea provine dintr-o cauză străină, care nu îi poate fi imputată, sau că nu există nicio rea-credință din partea sa.”

⁴ Subliniem că părțile nu contestă însă faptul că Directiva 2015/2366 nu este aplicabilă în prezenta cauză *ratione temporis*.

21. Articolul 2313 din Codul civil prevede:

„Fideiusorul poate opune creditorului toate excepțiile pe care le poate invoca debitorul principal, care sunt inerente datoriei;

dar nu poate opune excepțiile care sunt pur personale debitorului.”

III. Litigiul principal, întrebările preliminare și procedura în fața Curții

22. La 22 decembrie 2008, banca a acordat societății GCA o linie de credit în cont curent, garantată de fideiusiunea solidară a LR.

23. După ce a reziliat această linie de credit, banca a chemat în judecată pe LR, în calitate de fideiusor, pentru plata creanței. Acesta a susținut că, prin efectuarea unor viramente în favoarea unui terț fără autorizație, banca a săvârșit o eroare, iar cuantumul acestor viramente trebuia dedus din sumele pe care i le solicita.

24. Întemeindu-se pe articolul L. 133-24 din Codul monetar și financiar care transpune articolul 58 din Directiva 2007/64, cour d'appel d'Aix-en-Provence (Curtea de Apel din Aix-en-Provence, Franța) a considerat că contestațiile formulate de LR erau inadmisibile, întrucât termenul de treisprezece luni pentru contestarea viramentelor în litigiu, prevăzut de această dispoziție, a expirat înainte de introducerea acestor contestații și s-a produs decăderea din dreptul de a le formula.

25. În recursul introdus la Cour de cassation (Curtea de Casație), LR și administratoarea societății GCA, DM, recunosc că acest termen de treisprezece luni a expirat. Aceștia susțin însă că dispoziția menționată din Codul monetar și financiar nu se opune reținerii răspunderii de drept comun a băncii, prevăzută la articolul 1147 din Codul civil, în cazul neîndeplinirii obligației sale de vigilență.

26. Or, potrivit LR și DM, împrejurarea că viramentele în cauză au fost efectuate de bancă fără autorizația societății GCA constituie o culpă contractuală care trebuie reparată în temeiul articolului 1147 din Codul civil.

27. Instanța de trimitere precizează că, potrivit dreptului național, fideiusorul poate opune creditorului toate excepțiile pe care le poate invoca debitorul principal, care sunt inerente datoriei, și în special compensația pentru ceea ce creditorul datorează debitorului principal. Această instanță adaugă că această normă își poate găsi aplicarea atunci când creditorul a săvârșit o faptă culpabilă față de debitorul principal, care îi angajează răspunderea civilă și îl obligă, în consecință, la plata de daune interese către respectivul debitor principal pentru repararea prejudiciului său.

28. Instanța menționată mai subliniază că, în temeiul articolului 1147 din Codul civil, orice neexecutare a unei obligații contractuale care a cauzat un prejudiciu creditorului obligației obligă debitorul să răspundă pentru aceasta.

29. Instanța de trimitere ridică totuși problema posibilității fideiusorului de a se întemeia pe normele de drept comun privind răspunderea contractuală, ținând seama de normele privind răspunderea prevăzute de Directiva 2007/64 și transpuse în Codul monetar și financiar.

30. În aceste împrejurări, Cour de cassation (Curtea de casație) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 58 din Directiva 2007/64 [...] trebuie interpretat în sensul că instituie, în ceea ce privește operațiunile de plată neautorizate sau executate incorect, un regim de răspundere a prestatorului de servicii de plată care exclude orice acțiune în răspundere civilă de drept comun întemeiată, pentru aceleași fapte, pe neîndeplinirea de către acest prestator a obligațiilor care îi sunt impuse de dreptul național, în special în ipoteza în care, în termenul de treisprezece luni de la data debitării, utilizatorul serviciilor de plată nu a informat prestatorul de servicii de plată că o operațiune de plată nu a fost autorizată sau a fost executată incorect?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, același articol se opune posibilității ca fideiusorul utilizatorului serviciilor de plată să invoce, pentru aceleași fapte, răspunderea civilă de drept comun a prestatorului de servicii de plată, beneficiar al fideiusiunii, pentru a contesta cuantumul datoriei garantate?”

31. Cererea de decizie preliminară din 16 iulie 2020 a fost înregistrată la grefa Curții la 23 iulie 2020.

32. Guvernele francez, ceh și italian, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise și au răspuns de asemenea în scris la întrebările adresate de Curte la 8 martie 2021.

IV. Analiză

33. Prin cererea de decizie preliminară, instanța de trimitere solicită Curții clarificări cu privire la corelația dintre regimul de răspundere a prestatorului de servicii de plată instituit prin articolele 58-60 din Directiva 2007/64 și cel al răspunderii civile de drept comun prevăzut de dreptul național. Mai precis, instanța de trimitere urmărește să se stabilească în esență, în primul rând, dacă articolul 60 din Directiva 2007/64 coroborat cu articolele 58 și 59 din această directivă se opune oricărei acțiuni în răspundere împotriva prestatorului de servicii de plată, întemeiată pe un regim de răspundere contractuală de drept comun, în special atunci când termenul de decădere pentru notificarea unei operațiuni neautorizate a expirat⁵ (prima întrebare preliminară) și, în al doilea rând, dacă același lucru este valabil atunci când o astfel de acțiune în răspundere este introdusă de un terț, și anume de fideiusorul utilizatorului serviciilor (a doua întrebare preliminară).

34. Pentru a răspunde instanței de trimitere, apreciem că este util să se explice regimul de răspundere instituit prin Directiva 2007/64, în special la articolele 58-60 din aceasta, și să se stabilească dacă se poate aplica un regim de răspundere concurent, înainte de a examina dacă un terț, precum fideiusorul utilizatorului serviciilor, este liber să angajeze răspunderea prestatorului de servicii de plată în temeiul acestui regim concurent.

⁵ Subliniem că, deși instanța de trimitere menționează în întrebările sale atât operațiunile neautorizate, cât și operațiunile executate incorect, cauza principală privește o operațiune neautorizată. În consecință, deși analizăm, în măsura în care este necesar, dispozițiile Directivei 2007/64 privind cele două tipuri de operațiuni, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate numai în ceea ce privește operațiunile neautorizate.

A. Cu privire la regimul de răspundere a prestatorului de servicii, astfel cum este instituit prin Directiva 2007/64 (prima întrebare preliminară)

35. Prin intermediul primei întrebări preliminare, instanța de trimitere urmărește să se stabilească în esență dacă regimul de răspundere a prestatorului de servicii de plată instituit prin Directiva 2007/64 pentru operațiunile de plată neautorizate exclude orice acțiune în răspundere civilă de drept comun întemeiată, pentru aceleași fapte, pe neîndeplinirea de către acest prestator a obligațiilor care îi sunt impuse de dreptul național.

36. În timp ce guvernele francez și ceh, precum și Comisia, cu titlu subsidiar, consideră că acest regim de răspundere instituit prin Directiva 2007/64 nu permite aplicarea unui regim de răspundere contractuală de drept comun pentru aceleași operațiuni, guvernul italian apreciază, dimpotrivă, că cele două regimuri de răspundere pot coexista.

37. În urma unei analize întemeiate pe modul de redactare a articolelor 58 și 60 din Directiva 2007/64 și pe contextul acestor dispoziții, precum și în lumina obiectivelor acestei directive⁶, considerăm că regimul de răspundere a prestatorului de servicii de plată față de utilizatorul serviciilor de plată în cazul unei operațiuni neautorizate, stabilit prin directiva menționată, face obiectul unei armonizări complete, astfel încât acest regim exclude orice regim de răspundere concurent.

38. În ceea ce privește, mai întâi, *modul de redactare* a articolelor 58 și 60 din Directiva 2007/64, constatăm că articolul 58 introduce o obligație generală de notificare a oricărei operațiuni neautorizate sau executate incorect, astfel încât utilizatorul serviciilor obține corectarea unei operațiuni neautorizate sau executate incorect numai dacă semnalează o asemenea operațiune prestatorului său de servicii, această notificare trebuind să fie efectuată în cel mult treisprezece luni de la data debitării corespunzătoare.

39. Articolul 60 din această directivă privește în mod specific răspunderea prestatorului de servicii în cazul unei operațiuni neautorizate⁷. Alineatul (1) al acestuia prevede că statele membre se asigură că, *fără a aduce atingere articolului 58*, prestatorul de servicii rambursează imediat plătitorului suma aferentă unei operațiuni neautorizate.

40. Expresia „fără a aduce atingere articolului 58”, enunțată la articolul 60 din Directiva 2007/64, înseamnă că nu trebuie să fie afectat articolul 58 din această directivă. Rezultă de aici, în opinia noastră, că angajarea răspunderii prestatorului în cazul unei operațiuni neautorizate este condiționată de respectarea procedurii de notificare de către utilizatorul serviciilor, prevăzută la articolul 58 din directiva menționată, al cărei termen nu poate depăși treisprezece luni de la data debitării.

41. Considerentul (31) al Directivei 2007/64 evidențiază faptul că este vorba despre o condiție precizând că, *dacă* termenul limită de notificare este respectat de utilizatorul serviciilor de plată, acesta ar trebui să își poată valorifica drepturile în ceea ce privește caracterul neautorizat al plății.

⁶ A se vedea în special Hotărârea din 11 aprilie 2019, Mediterranean Shipping Company (Portugal) – Agentes de Navegação (C-295/18, EU:C:2019:320, punctul 36).

⁷ Răspunderea prestatorului de servicii pentru operațiunile executate în mod defectuos sau neexecutate este, la rândul său, prevăzută la articolul 75 din Directiva 2007/64.

42. Interpretarea coroborată a acestor dispoziții conduce astfel la concluzia potrivit căreia un utilizator de servicii care nu a semnalat prestatorului său de servicii, în treisprezece luni de la data debitării, o operațiune neautorizată nu poate angaja răspunderea acestuia din urmă⁸, inclusiv în temeiul dreptului comun, și, prin urmare, nu poate obține rambursarea pentru această operațiune neautorizată⁹.

43. Această interpretare este confirmată de examinarea *contextului* acestor dispoziții, inclusiv, pe de o parte, a contextului lor „extern”, și anume a lucrărilor pregătitoare și, pe de altă parte, a contextului lor „intern” sau sistemic, cu alte cuvinte, a interacțiunii lor cu celelalte dispoziții ale Directivei 2007/64, luată în considerare în ansamblu¹⁰.

44. În primul rând, din *lucrările pregătitoare* reiese că propunerea inițială de directivă a Comisiei¹¹ nu impunea utilizatorului de servicii un termen maxim pentru a notifica o operațiune neautorizată, asemenea termenului care figurează la articolul 58 din Directiva 2007/64. Se prevedea doar că plătitorul informează *imediat* prestatorul său de servicii de plată de îndată ce ia cunoștință de o astfel de operațiune neautorizată, de o eroare sau de orice altă neregularitate. În ceea ce privește articolul referitor la răspunderea prestatorului de servicii de plată, care corespunde articolului 60 din directiva menționată, el nu făcea referire la această obligație de notificare.

45. Introducerea unui termen de decădere uniform a apărut totuși rapid ca fiind indispensabil pentru a garanta securitatea juridică a utilizatorului și a prestatorului de servicii de plată în cazul unei operațiuni de plată neautorizate sau executate incorect. Acest lucru reiese din diferitele propuneri ale Consiliului¹², din avizul Comitetului Economic și Social European¹³, precum și din raportul Parlamentului European¹⁴ și din avizele diferitor comisii ale Parlamentului¹⁵. Toți acești

⁸ Acest termen se aplică cu excepția situațiilor în care prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile necesare. A se vedea articolul 58 *in fine* din Directiva 2007/64 și punctele 83-85 din prezentele concluzii.

⁹ În opinia noastră, o interpretare contrară, astfel cum sugerează guvernul italian, nu poate fi admisă. Potrivit acestui guvern, domeniile de aplicare respective ale articolelor 58 și 60 din Directiva 2007/64 ar implica existența, pe de o parte, a unui regim de corectare a unei operațiuni de plată (numai în cadrul acestuia termenul de treisprezece luni fiind relevant) și, pe de altă parte, a unui regim de răspundere generală a prestatorului pentru o operațiune neautorizată (fără restricții privind termenul), care s-ar aplica în mod complementar.

¹⁰ Cu privire la interpretarea contextuală și la luarea în considerare a contextelor „intern” și „extern” ale dispozițiilor dreptului Uniunii, a se vedea Lenaerts, K., și Gutiérrez-Fons, J., *Les méthodes d'interprétation de la Cour de justice de l'Union européenne*, Bruylant, 2021.

¹¹ Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului din 1 decembrie 2005, „Punerea în aplicare a programului comunitar de la Lisabona – Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciile de plată în cadrul pieței interne și de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2000/12/CE și 2002/65/CE” [COM(2005) 603 final, denumită în continuare „propunerea de directivă”]. A se vedea în special articolele 45 și 49 din această propunere.

¹² A se vedea în special propunerile Președinției Consiliului Uniunii Europene din 15 iunie 2006 [Interinstitutional file: 2005/0245(COD), 8623/06ADD 2].

¹³ Avizul din 13 septembrie 2006 privind „Punerea în aplicare a programului comunitar de la Lisabona – Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciile de plată în cadrul pieței interne și de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2000/12/CE și 2002/65/CE” [COM(2005) 603 final]. A se vedea în special punctul 4.7 din aviz, care propune să se stabilească o legătură clară între reclamația imediată în cazul plăților neautorizate și instituirea unui termen de un an pentru a solicita rambursarea plăților neautorizate.

¹⁴ A se vedea Raportul din 20 septembrie 2006 referitor la Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciile de plată în cadrul pieței interne și de modificare a Directivelor 97/1/CE, 2000/12/CE și 2002/65/CE [COM(2005) 603 – C6-0411/2005 – 2005/0245(COD) FINAL A6-0298/2006 (în special amendamentul nr. 239)].

¹⁵ A se vedea amendamentul nr. 66 la Avizul Comisiei pentru piața internă și protecția consumatorilor destinat Comisiei pentru afaceri economice și monetare cu privire la Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind serviciile de plată în cadrul pieței interne și de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2000/12/CE și 2002/65/CE [COM(2005) 603 – C6-0411/2005 – 2005/0245(COD)].

participanți la elaborarea Directivei 2007/64 au evidențiat necesitatea de a se asigura o astfel de securitate juridică și, în acest scop, de a se prevedea că, la expirarea acestui termen, operațiunea de plată are un caracter definitiv¹⁶.

46. În cursul procesului legislativ¹⁷, s-a propus, printre altele, inserarea, chiar în articolul privind răspunderea prestatorului de servicii de plată, a unei *condiții* referitoare la obligația utilizatorului acestor servicii de a fi semnalat în prealabil prestatorului său într-un termen maxim că una sau mai multe operațiuni de plată nu fuseseră autorizate. În final, legiuitorul a ales să insereze această obligație de notificare într-o dispoziție distinctă, în speță articolul 58 din Directiva 2007/64, care stabilește un termen maxim de treisprezece luni, și să prevadă în dispoziția privind răspunderea prestatorului de servicii de plată, și anume articolul 60 din această directivă, o referire expresă la obligația menționată.

47. Astfel, legătura dintre răspunderea prestatorului de servicii de plată și respectarea de către utilizatorul acestor servicii a termenului maxim a fost clar stabilită de legiuitor, așa încât, la expirarea acestui termen, utilizatorul respectiv nu mai poate introduce o acțiune în răspundere împotriva prestatorului său în cazul unei operațiuni neautorizate.

48. În *al doilea rând*, contextul „intern” sau sistemic în care se încadrează articolele 58 și 60 din Directiva 2007/64 se înscrie pe această linie. El evidențiază de asemenea că armonizarea prevăzută de legiuitorul Uniunii în domeniul reglementat de articolele respective este completă și nu permite adoptarea unor dispoziții distincte de cele adoptate de acesta din urmă.

49. Arătăm mai întâi că Directiva 2007/64 prevede un regim de răspundere între utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul acestor servicii care acoperă atât cazurile de operațiuni de plată neautorizate (în special articolele 58-60), cât și cazurile de operațiuni executate în mod defectuos sau neexecutate (în special articolul 75).

50. În toate aceste cazuri, obligația de notificare de către utilizatorul serviciilor de plată în termen de treisprezece luni, prevăzută la articolul 58 din Directiva 2007/64, are un rol capital. Am demonstrat acest lucru în ceea ce privește operațiunile neautorizate. În cazul unor operațiuni executate în mod defectuos sau neexecutate, arătăm că articolul 75 din Directiva 2007/64, care este corespondentul articolului 60 din această directivă, face trimitere de asemenea la acest articol 58, în termeni identici, precizând că răspunderea prestatorului este angajată „fără a aduce atingere articolului 58”. Considerentul (31) al directivei menționate confirmă că obligația de notificare se aplică atât operațiunilor neautorizate, cât și celor executate incorect și că angajarea răspunderii prestatorului de servicii de plată pentru executarea defectuoasă a operațiunilor de plată este condiționată de respectarea termenului de notificare.

51. În continuare, în cazul unor operațiuni neautorizate, precum și în cel în care operațiunile sunt executate incorect, articolul 59 din Directiva 2007/64, referitor la sarcina probei, prevede că prestatorul de servicii de plată este cel care trebuie să demonstreze că operațiunea de plată a fost autenticată, înregistrată corect și introdusă în conturi.

¹⁶ Trebuie să se precizeze că, deși aceste instituții și organisme erau de acord să se introducă un termen de decădere, ele au propus termene diferite care variază între 6 luni și doi ani. S-a ajuns la un consens pentru un termen de treisprezece luni care a fost inserat în Directiva 2007/64 și care a fost, de altfel, menținut în noua Directivă 2015/2366.

¹⁷ A se vedea textul de compromis al Consiliului din 30 august 2006, articolul 47a, opțiunea 1.

52. Subliniem că acest articol 59 efectuează o răsturnare a sarcinii probei prin faptul că nu o impune celui care invocă existența unei operațiuni neautorizate, și anume utilizatorului serviciilor de plată, ci prestatorului de servicii de plată. Rezultă că, într-o perioadă de treisprezece luni, acesta din urmă este supus unei obligații de rambursare aproape automată și imediată a operațiunii pe care utilizatorul nu a autorizat-o¹⁸.

53. Legiuitorul Uniunii a stabilit astfel un regim de răspundere întemeiat pe trei elemente esențiale și legate între ele, și anume o obligație de notificare ce revine utilizatorului serviciilor de plată, înscrisă la articolul 58 din Directiva 2007/64, atribuirea sarcinii probei prestatorului acestor servicii, care figurează la articolul 59 din această directivă, și, în sfârșit, în caz de lipsă de probe, răspunderea acestui prestator, în conformitate cu articolele 60 și 75 din directiva menționată, după cum operațiunea a fost neautorizată, neexecutată sau executată în mod defectuos.

54. Din aceste dispoziții reiese că acest regim de răspundere a prestatorului de servicii de plată față de utilizatorul acestor servicii constituie un regim armonizat. În această privință, articolul 86 alineatul (1) din Directiva 2007/64 prevede că, „în măsura în care prezenta directivă include dispoziții armonizate, statele membre nu pot să mențină sau să introducă alte dispoziții decât cele stabilite în prezenta directivă”. În conformitate cu titlul acestui articol, această *armonizare* trebuie considerată *completă*. Subliniem că, pentru a distinge dispozițiile armonizate de cele care nu sunt armonizate, articolul 86 menționat enumeră dispozițiile Directivei 2007/64 care lasă o marjă de manevră statelor membre. Or, arătăm că această enumerare nu conține articolele 58-60 și, de altfel, nici articolele 74-78.

55. Deducem de aici că dispoziții naționale diferite de cele prevăzute la articolele 58-60 din Directiva 2007/64, care ar prevedea posibilitatea de a angaja răspunderea prestatorului de servicii de plată față de utilizatorul serviciilor respective, deși acesta nu a notificat prestatorului său operațiunea de plată neautorizată în termenul de treisprezece luni de la debitarea neautorizată, ar contraveni regimului de răspundere prevăzut la aceste articole 58-60 și ar fi contrare armonizării complete pe care o instituie acest regim.

56. Prin urmare, nu putem fi de acord cu poziția guvernului italian potrivit căreia un regim național de răspundere contractuală de drept comun îl poate completa pe cel instituit prin Directiva 2007/64, prevăzând răspunderea prestatorului de servicii de plată față de utilizatorul acestor servicii indiferent de aspectul dacă acesta din urmă a respectat termenul de notificare a unei operațiuni neautorizate prevăzut la articolul 58 din această directivă.

57. Obiectivele Directivei 2007/64 confirmă această interpretare.

58. Astfel cum reiese din considerentele (1)-(5) ale acestei directive, legiuitorul Uniunii a urmărit să creeze o piață unică a serviciilor de plată prin înlocuirea celor 27 de sisteme naționale existente, a căror existență simultană ducea la confuzie și la o lipsă de securitate juridică, printr-un cadru juridic armonizat care definește drepturile și obligațiile utilizatorilor și ale prestatorilor de servicii de plată.

59. Din analiza care precedă rezultă că regimul armonizat de răspundere pentru operațiuni neautorizate sau executate incorect stabilit prin Directiva 2007/64 nu se poate afla în concurență cu un alt regim de răspundere de drept național întemeiat pe aceleași fapte și fundamente decât cu

¹⁸ Precizăm totuși că, potrivit articolului 51 din Directiva 2007/64, în cazul în care utilizatorul serviciilor de plată nu este un consumator, părțile pot prevedea că articolul 59 menționat, favorabil utilizatorului, nu este aplicabil. De asemenea, ele pot conveni asupra unei alte perioade decât cea stabilită la articolul 58 din această directivă.

condiția de a nu se aduce atingere regimului stabilit prin această directivă și de a nu fi afectate obiectivele și efectul util al acesteia din urmă¹⁹. Prin urmare, un regim de răspundere concurent, care ar permite unui utilizator de servicii să angajeze răspunderea prestatorului său de servicii în cazul unei operațiuni neautorizate, deși nu a respectat termenul de treisprezece luni pentru a semna această operațiune, ar fi incompatibil cu Directiva 2007/64.

60. În consecință, propunem Curții să răspundă la prima întrebare că articolele 58 și 60 din Directiva 2007/64 trebuie interpretate în sensul că instituie, pentru operațiunile de plată neautorizate, un regim de răspundere a prestatorului de servicii de plată față de utilizatorul acestor servicii care exclude orice alt regim de răspundere întemeiat pe neîndeplinirea de către acest prestator a obligațiilor legate de aceste operațiuni, astfel încât un utilizator de servicii de plată care nu și-a îndeplinit obligația de notificare în termen de treisprezece luni de la data debitării neautorizate nu mai poate angaja răspunderea prestatorului de servicii de plată.

B. Cu privire la regimul aplicabil fideiusorului (a doua întrebare preliminară)

61. Prin intermediul celei de a doua întrebări preliminare, instanța de trimitere urmărește să se stabilească dacă, atunci când, ca urmare a nerespectării termenului de notificare a unei operațiuni neautorizate, utilizatorul serviciilor de plată nu mai are posibilitatea de a introduce o acțiune în răspundere civilă împotriva prestatorului de servicii pentru neîndeplinirea de către acesta din urmă a obligațiilor sale legate de operațiunea respectivă, articolele 58-60 din Directiva 2007/64 se opun de asemenea posibilității ca fideiusorul acestui utilizator să invoce, pentru aceleași fapte, răspunderea civilă a acestui prestator, beneficiar al fideiusiunii, pentru a contesta cuantumul datoriei garantate, în conformitate cu regimul național de drept comun.

62. În timp ce guvernele francez și ceh apreciază că termenul de notificare aplicabil utilizatorului serviciilor în conformitate cu articolul 58 din Directiva 2007/64 este opozabil și fideiusorului acestuia din urmă, Comisia susține, dimpotrivă, că fideiusorul nu intră în domeniul de aplicare al acestui articol 58 și, prin urmare, nici nu este supus regimului de răspundere instituit prin această directivă în cazul unei operațiuni neautorizate, astfel încât poate introduce o acțiune în răspundere împotriva acestui prestator întemeiată pe dreptul comun prevăzut de dreptul național.

63. În analiza care urmează, vom demonstra că, deși regimul de răspundere a prestatorului de servicii față de utilizatorul acestor servicii, instituit prin Directiva 2007/64, face obiectul unei armonizări complete, acest regim nu se extinde totuși la fideiusor.

64. Vom începe cu câteva considerații cu privire la fideiusor și la contractul de fideiusiune.

65. *Fideiusorul* garantează creditorului plata a ceea ce debitorul va putea datora acestuia din urmă în temeiul obligației garantate, și anume suma datorată creditorului de către debitor. În niciun caz fideiusorul nu poate datora mai mult decât datoria care revine debitorului²⁰. *Fideiusiunea* este contractul prin care fideiusorul se angajează față de creditor să plătească această datorie în cazul

¹⁹ A se vedea, în domeniul răspunderii producătorului pentru produsele cu defect, Hotărârea din 21 decembrie 2011, Dutrueux (C-495/10, EU:C:2011:869, punctele 29 și 30).

²⁰ A se vedea Simler, P., *JurisClasseur Civil Code, fasc. 30: Cautionnement – Étendue*, 1 decembrie 2019.

neîndeplinirii obligației de către debitor²¹. Acest contract este în esență accesoriu obligației garantate²². El este de asemenea distinct de contractul încheiat între debitor și creditor. Fideiusorul este astfel un terț în raport cu contractul dintre debitor și creditorul său.

66. Există o mare varietate de contracte de fideiusiune. În lipsa unei armonizări în materie, aceste contracte sunt supuse dreptului intern al statelor membre, care poate fi diferit în ceea ce privește aspecte importante²³. Pe de altă parte, obligațiile fideiusorului pot fi foarte diferite de la un contract de fideiusiune la altul și se pot distinge de cele aplicabile debitorului principal fără ca acest lucru să afecteze obligațiile pe care debitorul respectiv le are față de creditor. Astfel, fideiusorul se poate angaja să garanteze întreaga datorie a debitorului principal sau numai o parte a acesteia, iar durata angajamentului său poate fi limitată în raport cu durata contractului dintre debitor și creditorul său. În plus, data exigibilității fideiusiunii, fără a fi anterioară celei a datoriei principale, poate fi diferită de aceasta, iar contractul de fideiusiune poate fi supus unei legi distincte de cea aplicabilă datoriei principale.

67. În cauza principală, banca, în calitate de creditor, a încheiat un contract cu debitorul, societatea GCA, acordând acesteia din urmă o linie de credit în cont curent care permite funcționarea contului bancar în cauză ca descoperit de cont. Pe de altă parte, banca a încheiat un contract de fideiusiune cu LR în vederea garantării în solidar a eventualei datorii a societății GCA față de aceasta.

68. Amintim că faptul că armonizarea este completă nu înseamnă că aceasta este exhaustivă. În ceea ce privește directivele referitoare în special la răspunderea profesioniștilor față de consumatori, Curtea a statuat că o directivă poate urmări, *cu privire la aspectele pe care le reglementează*, o „armonizare totală” a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre, fără a avea însă vocația de a armoniza în mod „exhaustiv” domeniul răspunderii reglementat de directivă, în afara aspectelor menționate²⁴.

69. Termenii „armonizare completă” se referă la marja de manevră lăsată statelor membre și, prin urmare, la gradul de discreție de care dispun pentru a transpune în dreptul lor intern aspectele vizate de Directiva 2007/64, în timp ce termenii „armonizare exhaustivă” privesc domeniul de aplicare *ratione materiae* al acestei directive²⁵.

70. Cu alte cuvinte, armonizarea poate fi *completă* în sensul că, astfel cum am subliniat în răspunsul la prima întrebare, statele membre nu au o marjă de manevră în transpunerea anumitor dispoziții ale Directivei 2007/64, în speță cele ale articolelor 58-60 din această directivă. Ele nu pot introduce dispoziții diferite de cele conținute în aceste articole. În schimb, armonizarea *nu* este *exhaustivă*, întrucât este limitată la domeniile reglementate în mod specific de directiva menționată și, în afara acestora, statele membre rămân libere să legifereze atât timp cât nu aduc atingere efectului util al aceleiași directive.

²¹ A se vedea Simler, P., *JurisClasseur Civil Code, Synthèse – Cautionnement – Caractères généraux et conditions d'efficacité*, 1 octombrie 2020.

²² A se vedea Simler, P., *JurisClasseur Civil Code, fasc. 65: Cautionnement – Extinction par voie principale – Causes de droit commun*, 15 decembrie 2019.

²³ Legiuitorul Uniunii a avut, pentru o perioadă, ambiția de a reglementa ansamblul dreptului contractelor din statele membre, inclusiv dreptul în materie de fideiusiune, într-un cadru de referință comun, însă acest proiect nu a avut succes și a fost menținută o abordare sectorială. A se vedea Comunicarea Comisiei către Parlamentul European și Consiliu – Un drept european al contractelor mai coerent – Plan de acțiune (JO 2003, C 63, p. 1).

²⁴ A se vedea Hotărârea din 4 iunie 2009, *Moteurs Leroy Somer* (C-285/08, EU:C:2009:351, punctul 25).

²⁵ Împărtășim în această privință explicația acestor termeni dată de avocatul general Szpunar în cauza *Kamenova* (C-105/17, EU:C:2018:378, nota de subsol 15 de la punctul 33).

71. În consecință, în acest stadiu, trebuie să se examineze întinderea domeniului reglementat de Directiva 2007/64 în materia răspunderii civile.

72. În opinia noastră, regimul de răspundere reglementat de Directiva 2007/64 privește relațiile dintre utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul acestor servicii. El nu are vocația de a guverna relația dintre acest prestator de servicii și un terț, precum fideiutorul.

73. Acest lucru reiese mai întâi din articolele 58-60 din Directiva 2007/64, care nu menționează decât utilizatorul serviciilor de plată și plătitorul, pe de o parte, și prestatorul de servicii de plată, pe de altă parte. Or, fideiutorul nu este nici utilizator al serviciilor de plată, nici plătitor.

74. Astfel, un utilizator al serviciilor de plată, în temeiul definiției care figurează la articolul 4 punctul 10 din Directiva 2007/64, este „persoana fizică sau juridică care folosește un serviciu de plată în calitate de plătitor, de beneficiar al plății sau în ambele calități”.

75. În conformitate cu articolul 4 punctul 7 din această directivă, plătitorul este definit ca fiind titularul unui cont de plăți care autorizează un ordin de plată sau, în cazul în care nu este vorba de un cont de plăți, care dă un ordin de plată²⁶.

76. Un fideiutor precum LR nu se află în una dintre aceste două configurații și, prin urmare, nu poate fi considerat ca având calitatea de plătitor în sensul punctului 10 din acest articol 4. El nu este nici beneficiarul unei plăți, nici un prestator de servicii de plată.

77. Rezultă că fideiutorul este un terț în raport cu utilizatorul serviciilor de plată și cu prestatorul de servicii de plată vizați de Directiva 2007/64, astfel cum am arătat la punctul 65 din prezentele concluzii, și că nu intră în domeniul de aplicare *ratione personae* al acesteia din urmă.

78. Această interpretare este confirmată de considerentele Directivei 2007/64. Considerentul (5) subliniază că această directivă definește drepturile și obligațiile utilizatorilor și ale prestatorilor de servicii de plată. Considerentul (6) precizează că nu s-a considerat oportun să se prevadă un cadru juridic exhaustiv.

79. În sfârșit, considerentul (47) al Directivei 2007/64 precizează că aceasta ar trebui să privească doar obligațiile și responsabilitățile contractuale dintre utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul său de servicii de plată. Această precizare este reluată la articolul 1 alineatul (2) din această directivă, consacrat obiectului acesteia din urmă, potrivit căruia directiva menționată stabilește drepturile și obligațiile respective ale utilizatorilor serviciilor de plată și ale prestatorilor de servicii.

80. Din dispozițiile Directivei 2007/64, interpretate în lumina considerentelor acesteia din urmă, rezultă că aceasta nu reglementează relația dintre prestatorul de servicii de plată și fideiutorul utilizatorului acestor servicii.

81. Astfel, apreciem asemenea Comisiei că relația dintre prestatorul de servicii de plată și fideiutorul utilizatorului acestor servicii nu intră nicidecum în domeniul de aplicare al Directivei 2007/64.

²⁶ În Hotărârea din 11 aprilie 2019, Mediterranean Shipping Company (Portugal) – Agentes de Navegação (C-295/18, EU:C:2019:320, punctele 53 și 54), Curtea a statuat că intră de asemenea sub incidența noțiunii de „utilizator [al] serviciilor de plată”, în sensul articolului 58 din Directiva 2007/64, titularul unui cont de plăți în care au fost realizate debitări directe fără consimțământul său.

82. Sistemul răspunderii instituit prin această directivă se înscrie de asemenea pe această linie.
83. Acest sistem se bazează pe un ansamblu de drepturi și de obligații care privesc exclusiv utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul acestor servicii și în care informarea celui dintâi de către cel din urmă are un rol major.
84. Astfel, informarea figurează chiar în obiectul Directivei 2007/64²⁷, iar titlul III din această directivă îi este consacrat în întregime. Această informare este esențială, întrucât ea este cea care va permite utilizatorului serviciilor de plată să ia cunoștință de existența unei operațiuni neautorizate, să o semnaleze prestatorului său de servicii în termenul prevăzut la articolul 58 din directiva menționată și să angajeze, dacă este cazul, răspunderea acestuia din urmă. Subliniem că, potrivit acestui articol 58, notificarea operațiunii neautorizate trebuie să aibă loc în termen de treisprezece luni de la data debitării, „*cu excepția situațiilor în care [...] prestatorul de servicii de plată nu și-a îndeplinit obligația de a furniza sau de a face disponibile informațiile legate de această operațiune de plată, în conformitate cu titlul III*”²⁸.
85. Prin urmare, termenul de treisprezece luni nu se aplică decât dacă informația a fost efectiv comunicată utilizatorului serviciilor de plată. Observăm că obligația de notificare în termen de treisprezece luni de la data debitării neautorizate presupune ca utilizatorul serviciilor de plată să își verifice conturile cel puțin o dată pe an.
86. Există astfel un echilibru între, în primul rând, obligația de informare pe care o suportă prestatorul de servicii de plată, în al doilea rând, obligația de vigilență care revine utilizatorului serviciilor de plată asociată unei obligații de notificare din partea sa în interiorul unui termen și, în al treilea rând, angajarea răspunderii stricte a acestui prestator, fără ca utilizatorul respectiv să trebuiască să dovedească o culpă sau o neglijență.
87. Pe de altă parte, avantajului conferit utilizatorului serviciilor de plată de a putea obține rambursarea imediată a sumelor plătite ca urmare a operațiunii neautorizate, dacă a respectat termenul de notificare prevăzut la articolul 58 din Directiva 2007/64, îi corespunde acordarea unei securități juridice prestatorului de servicii de plată prin faptul că operațiunile de plată neautorizate nu mai pot fi repuse în discuție de utilizatorul acestor servicii la expirarea acestui termen.
88. Acest echilibru nu privește însă un terț precum fideiutorul. În special, întrucât acesta din urmă nu dispune, în temeiul Directivei 2007/64, de informația comunicată utilizatorului serviciilor de plată și de care este legat termenul de treisprezece luni prevăzut la articolul 58 din această directivă, acest termen nu îi poate fi opus.
89. Astfel, în lipsa unei dispoziții exprese în directiva menționată care să urmărească extinderea regimului de răspundere prevăzut între utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul acestor servicii la un terț precum fideiutorul, considerăm că este nejustificat ca acesta din urmă să fie supus regimului menționat.

²⁷ A se vedea articolul 1 alineatul (2) din Directiva 2007/64, care stabilește norme referitoare la cerințele în materie de informare privind serviciile de plată.

²⁸ Sublinierea noastră.

90. Argumentul guvernelor francez și ceh, potrivit căruia a permite fideiusorului să conteste valoarea datoriei după termenul de treisprezece luni ar echivala cu eludarea cerințelor Directivei 2007/64 și ar aduce atingere efectului util al acesteia din urmă, nu este nicidecum demonstrat și, în opinia noastră, nu poate fi admis.

91. Acest lucru ține de natura fundamental diferită a contractului de fideiusiune și a contractului de servicii de plată.

92. După cum am subliniat la punctul 65 din prezentele concluzii, fideiusiunea urmărește *securizarea* datoriei unui debitor față de creditorul său. Contractul de fideiusiune oferă astfel o posibilitate instituției de credit de a obține rambursarea sumei datorate de debitor. Însă este vorba despre un raport contractual, altul decât cel dintre utilizatorul serviciilor de plată și prestatorul său și care privește numai instituția de credit în calitate de creditor și fideiusorul debitorului.

93. Împrejurarea că, la expirarea termenului de treisprezece luni prevăzut la articolul 58 din Directiva 2007/64, prestatorul de servicii de plată nu mai este obligat să efectueze rambursarea către utilizatorul acestor servicii în cazul operațiunilor de plată neautorizate și că acesta din urmă nu mai poate repune în discuție operațiunile de plată efectuate, nu exonerează acest prestator de obligația sa de diligență în executarea acestor operațiuni.

94. Astfel, prestatorul de servicii de plată este obligat să execute corect operațiunile de plată. În consecință, în cazul în care comite o neglijență prin faptul că nu verifică dacă operațiunile au fost autorizate de utilizatorul serviciilor de plată, iar neglijența sa cauzează un prejudiciu unui terț precum fideiusorul, nimic nu se opune ca răspunderea sa să poată fi angajată față de acest terț, dacă dreptul național permite acest lucru. Subliniem că, întrucât fideiusiunea nu este reglementată de Directiva 2007/64 și, de altfel, de nicio altă directivă, ea rămâne guvernată de normele de drept național, care pot prevedea că fideiusorul este supus unor obligații proprii distincte de cele care guvernează raporturile dintre debitorul principal și creditor și care nu le afectează pe acestea²⁹. Normele respective pot, printre altele, să permită fideiusorului să reducă valoarea datoriei pe care s-a angajat inițial să o garanteze. În funcție de normele menționate, fideiusorul va putea solicita daune interese și, dacă este cazul, va putea obține compensarea datoriei garantate cu aceste daune interese.

95. Faptul că fideiusorul poate invoca dreptul național pentru a-și diminua obligațiile față de creditor nu afectează nicidecum raportul contractual dintre instituția de credit, prestatorul de servicii de plată, și debitor, utilizatorul acestor servicii. În special, el nu afectează quantumul sumei datorate de acesta din urmă prestatorului, care poate include sume aferente unor operațiuni neautorizate care nu au fost semnalate în termenul de treisprezece luni prevăzut la articolul 58 din Directiva 2007/64.

96. Amintim de asemenea că fideiusiunea este o garanție *suplimentară* pentru instituția de credit prin care se urmărește să se garanteze plata datoriei principale. Prin urmare, dacă fideiusorul obține câștig de cauză și reușește să diminueze, prin compensare, quantumul datoriei sale față de instituția de credit sau chiar să fie exonerat de obligația sa față de aceasta din urmă, acest lucru nu afectează creanța acestei instituții față de debitorul principal și, pe cale de consecință, nu aduce atingere efectului util al Directivei 2007/64.

²⁹ A se vedea punctul 66 din prezentele concluzii.

97. Astfel cum a arătat Comisia, legiuitorul nu a considerat oportun să extindă regimul de răspundere prevăzut de Directiva 2007/64 la terți, apreciind că regimul aplicabil relațiilor dintre prestatorul de servicii de plată și utilizatorul acestor servicii trebuia să fie suficient pentru a soluționa esențialul plângerilor rezultate din operațiunile de plată și pentru a reduce riscurile și consecințele operațiunilor executate în mod neautorizat sau incorect³⁰.

98. În consecință, considerăm că angajarea de către fideiusor a răspunderii eventuale a creditorului, dacă dreptul național permite acest lucru, este un exemplu de *alte solicitări* ce pot fi formulate în conformitate cu legislația națională, în sensul considerentului (47) al Directivei 2007/64, care nu aduce nicidecum atingere efectului util al acestei directive.

V. Concluzie

99. Ținând seama de analiza care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate de Cour de cassation (Curtea de Casație, Franța) după cum urmează:

- 1) Articolele 58-60 din Directiva 2007/64/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 noiembrie 2007 privind serviciile de plată în cadrul pieței interne, de modificare a Directivelor 97/7/CE, 2002/65/CE, 2005/60/CE și 2006/48/CE și de abrogare a Directivei 97/5/CE trebuie interpretate în sensul că instituie, pentru operațiunile de plată neautorizate, un regim de răspundere a prestatorului de servicii de plată care exclude orice alt regim de răspundere întemeiat pe neîndeplinirea de către acest prestator a obligațiilor legate de aceste operațiuni, astfel încât un utilizator de servicii de plată care nu și-a îndeplinit obligația de notificare în termen de treisprezece luni de la data debitării neautorizate nu mai poate angaja răspunderea prestatorului de servicii de plată.
- 2) Articolele 58-60 din Directiva 2007/64 nu se opun ca o altă persoană decât utilizatorul serviciilor de plată, precum fideiusorul său, să poată invoca răspunderea civilă de drept comun a prestatorului de servicii de plată pentru o operațiune de plată neautorizată, inclusiv în ipoteza în care utilizatorul serviciilor de plată nu a semnalat prestatorului respectiv această operațiune în termenul de treisprezece luni de la debitarea neautorizată.

³⁰ A se vedea considerentul (31) al Directivei 2007/64.